

БАНКУУДЫН ЗЭЭЛИЙН ТӨЛӨВ (2024 оны III улирлын түүвэр судалгааны тайлан)

Судалгааны товч үр дүн

Банкуудаас 2024 оны 10 дугаар сарын 16-23-ны өдрийн хооронд санал асуулга хэлбэрээр өнгөрсөн болон ирэх 3 сарын хугацааны зээлийн шалгуур, нөхцөл, эрэлт, нийлүүлэлтийн талаарх мэдээллийг цуглуулан нэгтгэж, тайлан боловсруулав. Үр дүнг товч танилцуулбал:

Зээлийн шалгуур

- Өнгөрсөн 3 сарын хугацаанд том банкууд ААН-ийн зээлийн шалгууртаа өөрчлөлт оруулаагүй бол иргэдийн зээлийн шалгуураа бага зэрэг сулруулжээ. Харин дунд болон жижиг банкууд зээлийн шалгууртаа өөрчлөлт оруулаагүй байна.
- Ирэх 3 сарын хугацаанд том банкууд нийт зээлийн шалгуураа бага зэрэг сулруулах төлөвтэй байгаа бол жижиг болон дунд банкууд зээлийн шалгуураа хэвээр нь хадгалах хандлагатай байна.

Зээлийн нөхцөл

- Өнгөрсөн 3 сарын хугацаанд банкууд ААН, иргэдийн зээлийн нөхцөлдөө өөрчлөлт оруулаагүй байна.
- Ирэх 3 сарын хугацаанд том банкууд иргэдийн зээлийн нөхцөлөө бага зэрэг чангаруулах төлөвтэй байгаа бол бусад банкууд зээлийн нөхцөлөө хэвээр хадгалах хүлээлттэй байна.

Зээлийн эрэлт

- Өнгөрсөн 3 сарын хугацаанд том банкуудын зээлийн эрэлт бага зэрэг нэмэгджээ. Харин дунд болон жижиг банкуудын зээлийн эрэлтэд өөрчлөлт ороогүй байна.
- Ирэх 3 сард том банкуудын зээлийн эрэлт бага зэрэг нэмэгдэнэ гэсэн хүлээлттэй байгаа бол дунд болон жижиг банкууд зээлийн эрэлт өөрчлөгдөхгүй гэж үзэж байна.

Зээлийн нийлүүлэлт

- Ирэх 3 сард том банкууд зээлийн нийлүүлэлтээ бага зэрэг нэмэгдүүлэх төлөвтэй байна. Харин дунд болон жижиг банкууд зээлийн нийлүүлэлтээ хэвээр хадгалах хандлагатай байна.

Хүснэгт 1.1 Судалгааны нэгдсэн үр дүн

Банкууд / Зээлийн төлөв	Зээлийн шалгуур		Зээлийн нөхцөл		Зээлийн эрэлт		Зээлийн нийлүүлэлт	
	ААН	Иргэд	ААН	Иргэд	ААН	Иргэд	ААН	Иргэд
Өнгөрсөн 3 сарын хугацаанд								
Том	0	↓	0	0	↑	↑		
Дунд	0	0	0	0	0	0		
Жижиг	0	0	0	0	0	0		
Ирэх 3 сарын хугацаанд								
Том	↓	↓	0	↑	↑	↑	↑	↑
Дунд	0	0	0	0	0	0	0	0
Жижиг	0	0	0	0	0	0	0	0

Тэмдэглэл: ↑ бага зэрэг чангарах/нэмэгдэх; ↑↑ нэлээд чангарах/нэмэгдэх; 0 өөрчлөгдөөгүй; ↓ бага зэрэг сулрах/буурах; ↓↓ нэлээд сулрах/буурах

Судалгааны зорилго

Энэхүү судалгааны зорилго нь банкуудаас олгож буй зээлийн шалгуур, нөхцөл, эрэлт болон нийлүүлэлт, тэдгээрийн цаашдын төлөвийг тодорхойлоход оршино.

Судалгааны хамрах хүрээ

Банкны зээлийн төлөвийн судалгаанд нийт 12 банкиг хамруулсан бөгөөд тухайн банкны зээлийн үйл ажиллагаа хариуцсан удирдах албан тушаалтнуудаас асуулга авсан болно.

Арга зүйн товч тайлбар

Банкны зээлийн төлөвийн судалгааг санал асуулга хэлбэрээр зохион байгуулдаг бөгөөд (i) зээлийн шалгуур, (ii) зээлийн нөхцөл, (iii) зээлийн эрэлт болон (iv) зээлийн нийлүүлэлт гэсэн 4 үндсэн хэсгээс бүрдэнэ. Судалгааны үр дүнг нэгтгэхдээ банкуудын чанарын хариултуудыг нэг утгатайгаар тодорхойлохын тулд тоон утга руу хөрвүүлсэн. Ингэхдээ [-1;+1] хоорондох утгуудад чанарын асуултуудыг Хүснэгт 1.2-т өгөгдсөн байдлаар индексэд хөрвүүлдэг.

Хүснэгт 1.2 Индексийн тооцоолол					
Индексийн утга	-1.0	-0.5	0	0.5	1.0
Зээлийн шалгуур	Нэлээд суларсан/суларна	Бага зэрэг суларсан/суларна	Өөрчлөгдөөгүй	Бага зэрэг чангарсан/чангарна	Нэлээд чангарсан/чангарна
Зээлийн нөхцөл	Нэлээд суларсан/суларна	Бага зэрэг суларсан/суларна	Өөрчлөгдөөгүй	Бага зэрэг чангарсан/чангарна	Нэлээд чангарсан/чангарна
Зээлийн эрэлт	Нэлээд багассан/багасна	Бага зэрэг багассан/багасна	Өөрчлөгдөөгүй	Бага зэрэг нэмэгдсэн/нэмэгдэнэ	Нэлээд нэмэгдсэн/нэмэгдэнэ
Зээлийн нийлүүлэлт	Нэлээд бууруулна	Бага зэрэг бууруулна	Өөрчлөхгүй	Бага зэрэг нэмэгдүүлнэ	Нэлээд нэмэгдүүлнэ

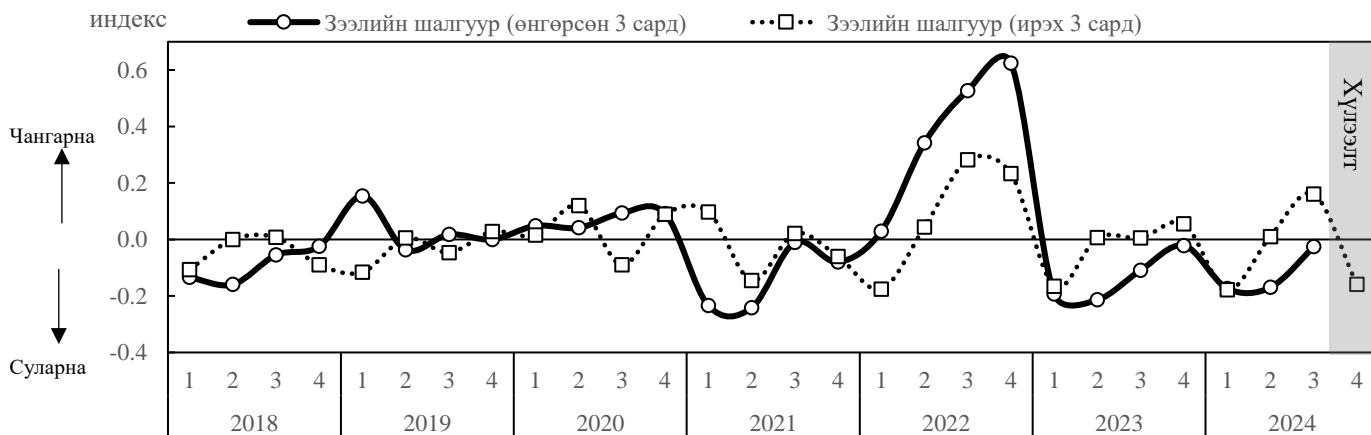
Нийт банкны системийн зээлийн төлөвийг тодорхойлохдоо банк тус бүрийн зээлийн үлдэгдэлд эзлэх хувь хэмжээг тухайн банкны харгалзах индексээр үржүүлэх замаар жигнэсэн дундаж утгыг тооцсон болно. Тухайн хугацаан дахь ерөнхий индексийн утга нь зээлийн шалгуур, нөхцөл, эрэлт, нийлүүлэлтийн талаарх өнгөрсөн 3 сарын байдал болон ирэх 3 сарын төлөвийг илэрхийлнэ.

I. Зээлийн шалгуур

1.1 Аж ахуйн нэгжийн зээлийн шалгуур

- Банкуудын ААН-ийн зээлийн шалгуур 2018 оноос хойш харьцангуй тогтвортой байсан бол 2022 онд зээлийн шалгуур нэлээд чангарсан байна. Харин 2023 оны I улирлаас сулруулж эхэлжээ. 2024 оны III улиралд ААН-ийн зээлийн шалгуурын индекс 0 гарсан бөгөөд банкууд зээлийн шалгуураа хэвээр нь хадгалсан байна. Ирэх улиралд банкууд ААН-ийн зээлийн шалгуураа бага зэрэг сулруулах төлөвтэй байна (Зураг 1).

Зураг 1. ААН-ийн зээлийн шалгуур ба хүлээлт

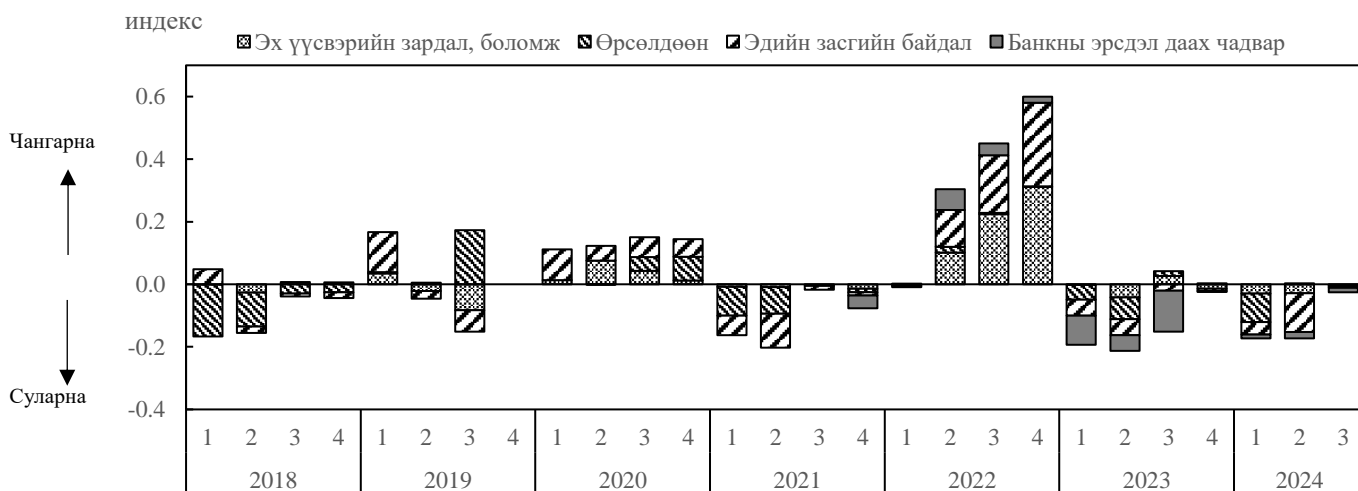
- Банкууд 2024 оны III улиралд нийт салбарын зээлийн шалгууртаа өөрчлөлт оруулаагүй байна. 2024 оны IV улиралд ХАА, боловсруулах үйлдвэр, худалдаа, үйлчилгээний салбарт олгох зээлийн шалгуурыг сулруулах, уул уурхай, барилгын салбарт хэвээр нь хадгалах төлөвтэй байна (Хүснэгт 1).

Хүснэгт 1. ААН-ийн зээлийн шалгуур, салбараар

Хугацаа	Нийт зээл	Хөдөө аж ахуй	Уул уурхай	Боловсруулах үйлдвэр	Барилга	Худалдаа, үйлчилгээ
2024.III улирлын хүлээлт	0.16	-0.22	0	0	0	0
2024.III улирлын үр дүн	0	0	0	0	0	0
2024.IV улирлын хүлээлт	-0.16	-0.21	0	-0.18	0	-0.16

- Банкууд 2024 оны III улиралд аж ахуйн нэгжийн зээлийн шалгууртаа өөрчлөлт оруулаагүй байна (Зураг 2).

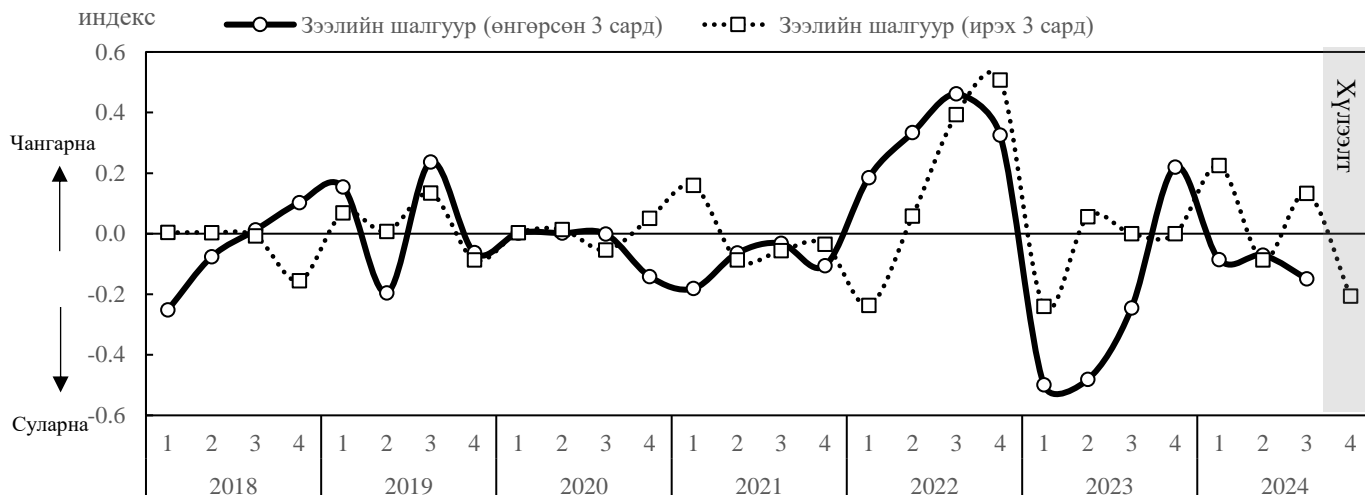
Зураг 2. ААН-ийн зээлийн шалгуурт нөлөөлөгч хүчин зүйлс

1.2 Иргэдийн зээлийн шалгуур

- Банкуудын иргэдийн зээлийн шалгуур 2020-2021 онд харьцангуй тогтвортой байсан бол 2022 онд зээлийн шалгуур нэлээд чангарсан байна. Харин 2023 оны I улирлаас сулруулж эхэлсэн бол мөн оны сүүлээр эргээд бага зэрэг чангаруулжээ. 2024 оны III улиралд иргэдийн зээлийн шалгуурын индекс -0.15 гарсан бөгөөд банкууд зээлийн шалгуураа бага зэрэг сулруулжээ. Ирэх улиралд банкууд иргэдийн зээлийн шалгуураа бага зэрэг сулруулах төлөвтэй байна (Зураг 3).

Зураг 3. Иргэдийн зээлийн шалгуур ба хүлээлт

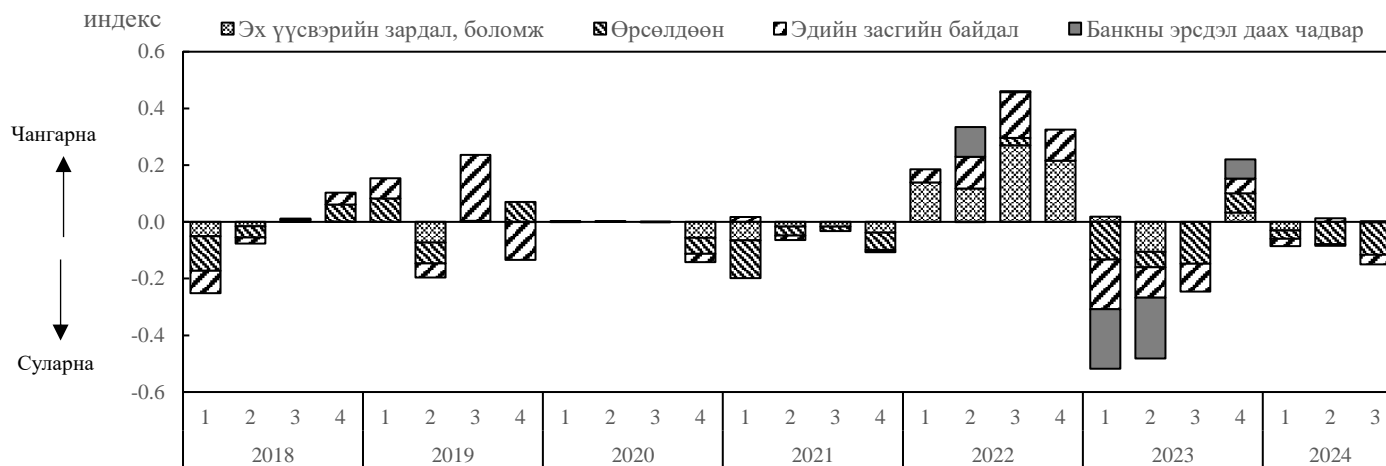
- Банкууд 2024 оны III улиралд малчны, автомашины зээлийн шалгуураа бага зэрэг сулруулсан бол бусад зээлийн шалгууртаа өөрчлөлт оруулаагүй байна. Ирэх улиралд бизнесийн зээлийн шалгуурыг нэлээд сулруулж, тэтгэврийн зээлийн шалгуураа хэвээр хадгалан, бусад төрлийн зээлийн шалгуурыг бага зэрэг сулруулах төлөвтэй байна (Хүснэгт 2).

Хүснэгт 2. Иргэдийн зээлийн шалгуур, зээлийн ангиллаар

Хугацаа	Нийт зээл	Цалин-гийн зээл	Тэтгэврийн зээл	Хэрэглээний зээл	Бизнесийн зээл	Малчны зээл	Автомашины зээл
2024.III улирлын хүлээлт	0.13	0.10	0.11	0.17	-0.27	0.28	0.09
2024.III улирлын үр дүн	-0.15	0	0	0	0	-0.23	-0.10
2024.IV улирлын хүлээлт	-0.21	-0.16	0	-0.16	-0.53	-0.23	-0.21

- 2024 оны III улиралд өрсөлдөөн нэмэгдсэнээс гадна эдийн засгийн ерөнхий нөхцөл байдал иргэдийн зээлийн шалгуурыг сулруулахад голлон нөлөөлжээ (Зураг 4).

Зураг 4. Иргэдийн зээлийн шалгуурт нөлөөлөгч хүчин зүйлс

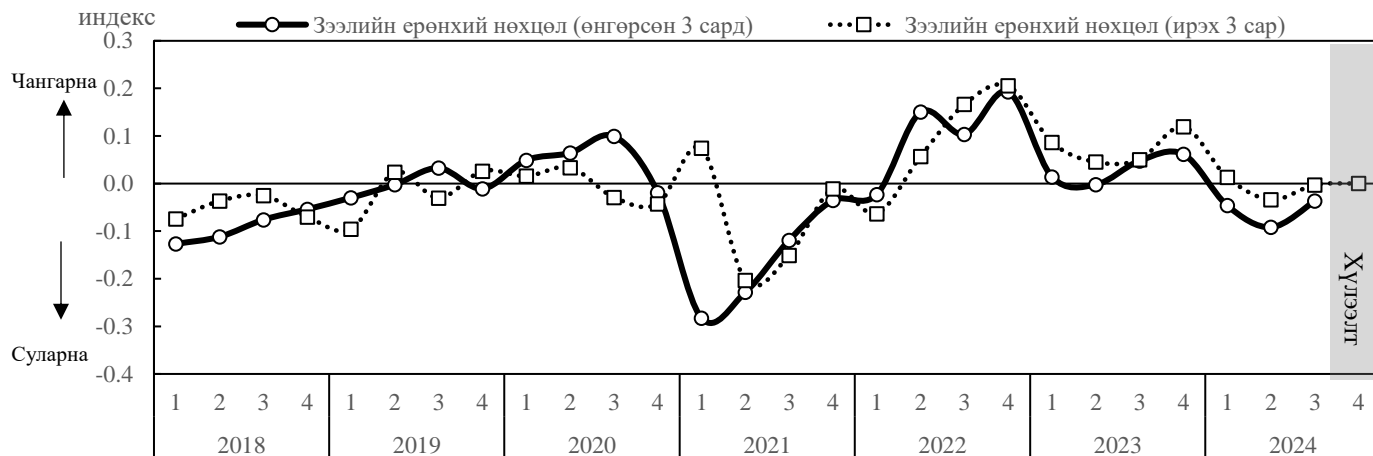

II. Зээлийн нөхцөл

2.1 Аж ахуйн нэгжийн зээлийн нөхцөл

- Банкуудын ААН-ийн зээлийн нөхцөл 2018 оноос хойш харьцангуй тогтвортой байсан бол 2021 онд огцом суларчээ. Харин 2022 онд бага зэрэг чангарч, 2023 онд харьцангуй тогтвортой байсан бол 2024 он гарсаар бага зэрэг суларсан байна. Банкууд ААН-ийн зээлийн нөхцөлөө сүүлийн 3 улирал дараалан сулруулсан бөгөөд ирэх улиралд зээлийн нөхцөлөө хэвээр хадгалах төлөвтэй байна (Зураг 5).

Зураг 5. ААН-ийн зээлийн ерөнхий нөхцөл, хүлээлт

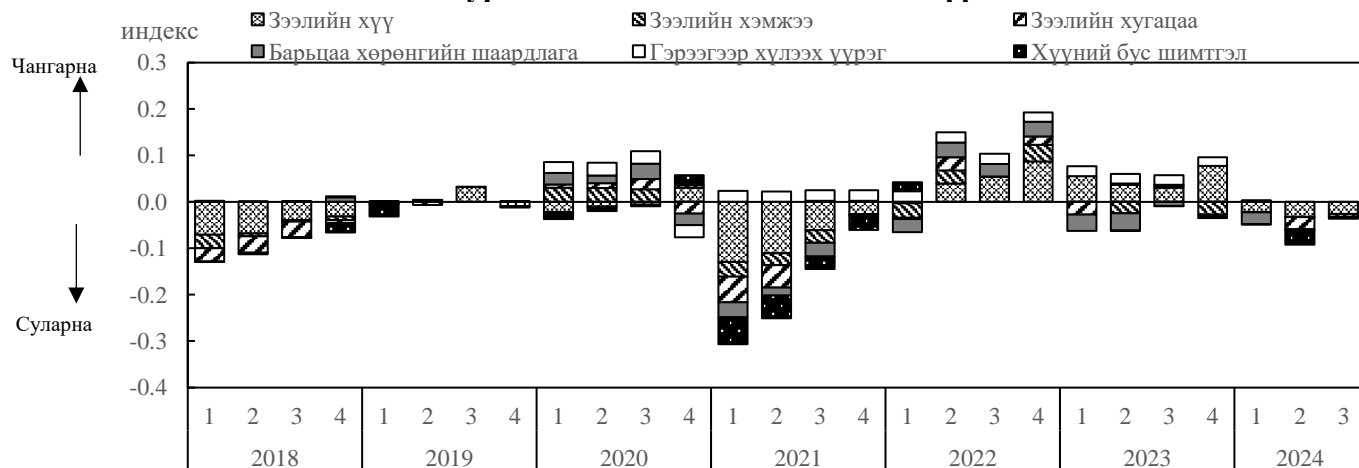
- Банкууд 2024 оны III улиралд ХАА-н салбарт олгох зээлийн нөхцөлөө бага зэрэг сулруулсан бол уул уурхай, боловсруулах үйлдвэр, барилга, худалдаа, үйлчилгээний салбарт олгох зээлийн нөхцөлөө өөрчлөөгүй байна (Хүснэгт 3).

Хүснэгт 3. ААН-ийн зээлийн ерөнхий нөхцөл, салбараар

Хугацаа	Нийт зээл	Хөдөө аж ахуй	Уул уурхай	Боловсруулах үйлдвэр	Барилга	Худалдаа, үйлчилгээ
2024.II улирлын үр дүн	-0.09	-0.13	0	-0.08	-0.08	0
2024.III улирлын үр дүн	-0.04	-0.04	0	0	0	0

- 2024 оны III улиралд банкууд ААН-ийн зээлийн хүүг бууруулсан нь зээлийн нөхцөл бага зэрэг сулрахад гол нөлөөг үзүүлсэн байна (Зураг 6).

Зураг 6. ААН-ийн зээлийн нөхцөлүүд

- Хүснэгт 4-т банкуудаас ААН-д тухайн улиралд олгосон зээлийн жигнэсэн дундаж хүү (ЖДХүү), жигнэсэн дундаж хугацаа (ЖДХугацаа) болон шинээр олгосон зээлийн хэмжээг түүвэр судалгааны үр дүнд гарсан зээлийн хүү, хугацаа, хэмжээний индекстэй харьцуулан эдийн засгийн салбаруудаар харуулав. 2024 оны III улиралд боловсруулах үйлдвэрийн салбарт олгосон зээлийн ЖДХүү өмнөх улирлаас буурсан бөгөөд энэ нь түүвэр судалгааны үр дүнтэй нийцтэй гарсан байна. Харин бусад салбарын хувьд эсрэг үр дүн гарчээ. Боловсруулах үйлдвэрийн салбараас бусад салбаруудад олгосон зээлийн ЖДХугацаа богиноссон бол түүвэр судалгаагаар банкууд нийт салбаруудад олгосон зээлийн хугацаанд өөрчлөлт оруулаагүй гэж хариулсан байна. 2024 оны III улиралд уул уурхайн салбарт шинээр олгосон зээлийн хэмжээ нэмэгдсэн бол бусад салбарт эсрэгээрээ буурсан байна. Энэ нь түүвэр судалгааны зээлийн хэмжээний индекстэй харьцуулахад нийцтэй гарсангүй.

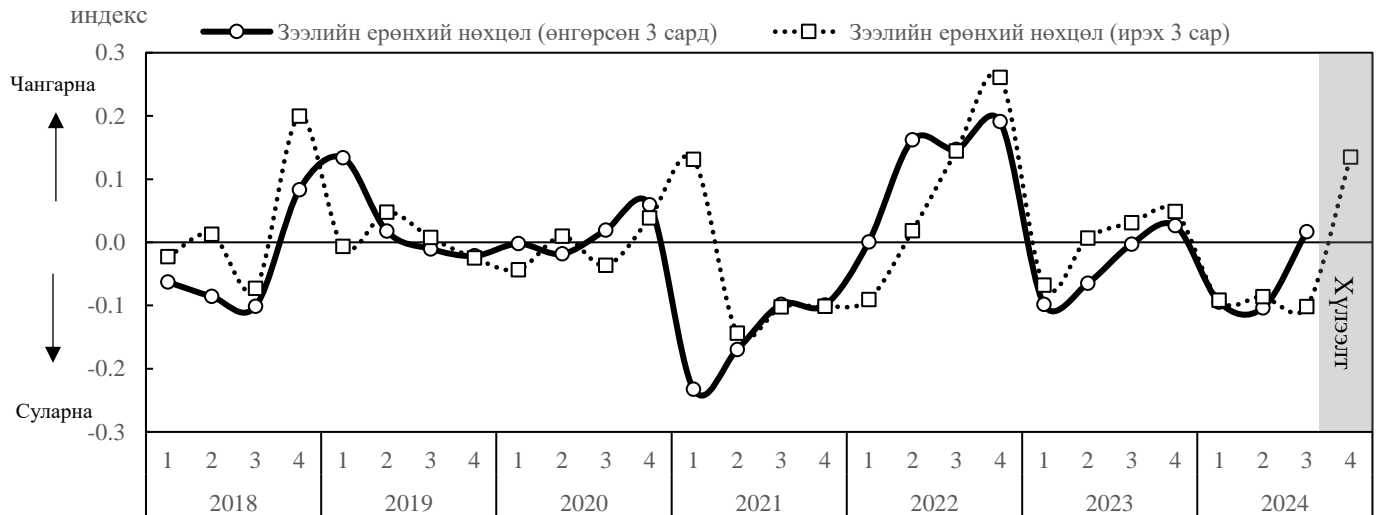
Хүснэгт 4. ААН-д олгосон зээлийн жигнэсэн дундаж хүү болон хугацаа, салбараар						
Зээлийн нөхцөлүүд	Хугацаа	Хөдөө аж ахуй	Уул уурхай	Боловсруулах үйлдвэр	Барилга	Худалдаа, үйлчилгээ
Банкуудын зээлийн ЖДХүү (%)	- 2024.II улирал	7.1	16.0	14.1	17.5	16.3
	- 2024.III улирал	9.6	15.7	13.9	17.9	16.5
	- Өөрчлөлт (%)	<u>+2.5</u>	<u>-0.3</u>	<u>-0.2</u>	<u>+0.4</u>	<u>+0.2</u>
Зээлийн хүүний нөхцөл (судалгааны үр дүн)	2024.III улирал	-0.22	0	-0.17	-0.16	-0.14
Банкуудын зээлийн ЖДХугацаа (сар)	- 2024.II улирал	54.9	35.0	42.8	33.8	41.3
	- 2024.III улирал	49.4	11.3	55.9	30.3	39.3
	- Өөрчлөлт (сар)	<u>-5.5</u>	<u>-23.7</u>	<u>+13.0</u>	<u>-3.5</u>	<u>-2.0</u>
Зээлийн хугацааны нөхцөл* (судалгааны үр дүн)	2024.III улирал	0	0	0	0	0
Банкуудын шинээр олгосон зээлийн хэмжээ (тэрбум төг.)	- 2024.II улирал	425.8	941.7	977.4	869.8	6,416.9
	- 2024.III улирал	277.0	1,123.7	594.2	566.3	5,343.4
	- Өөрчлөлт (%)	<u>-35.0</u>	<u>+19.3</u>	<u>-39.2</u>	<u>-34.9</u>	<u>-16.7</u>
Зээлийн хэмжээний нөхцөл* (судалгааны үр дүн)	2024.III улирал	0	0	0	0	-0.02

*-Зээлийн хугацаа, хэмжээний нөхцөл (-) утгатай бол нөхцөлийг сулруулсан буюу зээлийн хугацаа уртасч, зээлийн хэмжээ нэмэгдсэнийг илэрхийлнэ. (+) утгатай бол нөхцөлийг чангаруулсан буюу зээлийн хугацаа богиносч, зээлийн хэмжээ буурсныг илэрхийлнэ.

2.2 Иргэдийн зээлийн нөхцөл

- Банкууд иргэдийн зээлийн нөхцөлөө 2021 онд сулруулж, 2022 онд чангаруулж байсан бол 2023 оны эхэнд бага зэрэг сулруулжээ. 2024 оны эхний 2 улиралд банкууд иргэдийн зээлийн нөхцөлөө бага зэрэг сулруулсан бол III улиралд бага зэрэг чангаруулсан байна. Ирэх улиралд банкууд иргэдийн зээлийн нөхцөлөө мөн адил бага зэрэг чангаруулах төлөвтэй байна (Зураг 7).

Зураг 7. Иргэдийн зээлийн ерөнхий нөхцөл, хүлээлт

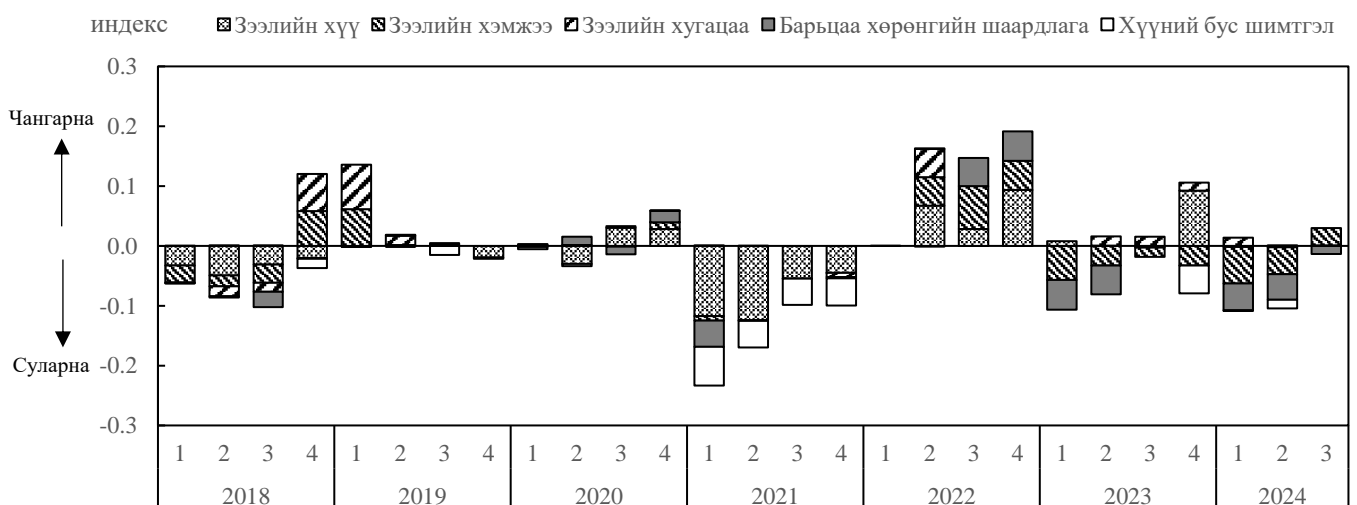
- Банкууд 2024 оны III улиралд бизнесийн болон автомашин зээлийн нөхцөлийг бага зэрэг сулруулж, бусад төрлийн зээлийн нөхцөлд өөрчлөлт оруулаагүй байна (Хүснэгт 5).

Хүснэгт 5. Иргэдийн зээлийн ерөнхий нөхцөл, зээлийн төрлөөр

Хугацаа	Нийт зээл	Цалингийн зээл	Тэтгэврийн зээл	Хэрэглээний зээл	Бизнесийн зээл	Малчны зээл	Автомашинны зээл
2024. II улирлын үр дүн	-0.10	0	0	-0.03	-0.11	0.04	-0.06
2024. III улирлын үр дүн	0.02	0	0	0	-0.06	0	-0.04

- 2024 оны III улиралд банкууд иргэдэд олгох зээлийн хэмжээг бууруулсан нь зээлийн нөхцөл бага зэрэг чангарахад гол нөлөөг үзүүлсэн байна. (Зураг 8).

Зураг 8. Иргэдийн зээлийн нөхцөлүүд

- Хүснэгт 6-д банкуудаас иргэдэд тухайн улиралд олгосон зээлийн жигнэсэн дундаж хүү (ЖДХүү), жигнэсэн дундаж хугацаа (ЖДХугацаа) болон шинээр олгосон зээлийн хэмжээг түүвэр судалгааны үр дүнд гарсан зээлийн хүү, хугацаа, хэмжээний индекстэй харьцуулан зээлийн төрлөөр харуулав. 2024 оны III улиралд тэтгэвэр, хэрэглээний зээлийн ЖДХүү өмнөх улирлаас төдийлөн өөрчлөгдөөгүй бөгөөд энэ нь түүвэр судалгааны үр дүнтэй нийцтэй байна. Харин малчны зээлийн ЖДХүү 0.8%, цалингийн зээлийн ЖДХүү 0.1%-аар өссөн бол автомашины зээлийн ЖДХүү 0.7%-аар буурчээ. Автомашины зээлээс бусад төрлийн зээлийн ЖДХугацаа 0.3-2.7 сараар буурсан бол түүвэр судалгаагаар бүх төрлийн зээлийн хугацааг хэвэндээ байсан гэж хариулжээ. 2024 оны III улиралд иргэдэд шинээр олгосон малчин, автомашин, цалингийн зээлийн хэмжээ буурсан нь түүвэр судалгааны үр дүнтэй нийцтэй гарсан байна. Харин тэтгэвэр, хэрэглээний зээлийн хувьд түүвэр судалгааны зээлийн хэмжээний индекстэй харьцуулахад эсрэг үр дүн гарчээ.

Хүснэгт 6. Иргэдэд олгосон зээлийн жигнэсэн дундаж хүү болон хугацаа, салбараар						
Зээлийн нөхцөлүүд	Хугацаа	Цалингийн зээл	Тэтгэврийн зээл	Хэрэглээний зээл	Малчны зээл	Автомашины зээл
Банкуудын зээлийн ЖДХүү (%)	- 2024.II улирал	17.6	15.8	22.1	20.2	19.3
	- 2024.III улирал	17.7	15.8	22.2	21.0	18.6
	- Өөрчлөлт (%)	<u>+0.1</u>	<u>0</u>	<u>+0.1</u>	<u>+0.8</u>	<u>-0.7</u>
Зээлийн хүүний нөхцөл (судалгааны үр дүн)	2024.III улирал	-0.16	0	0	0	0
Банкуудын зээлийн ЖДХугацаа (сар)	- 2024.II улирал	29.0	14.0	31.0	23.6	26.7
	- 2024.III улирал	28.7	13.6	28.3	22.6	31.8
	- Өөрчлөлт (сар)	<u>-0.3</u>	<u>-0.4</u>	<u>-2.7</u>	<u>-1.0</u>	<u>+5.1</u>
Зээлийн хугацааны нөхцөл* (судалгааны үр дүн)	2024.III улирал	0	0	0	0	-0.19
Банкуудын шинээр олгосон зээлийн хэмжээ (тэрбум төг.)	- 2024.II улирал	2,224.4	736.1	155.9	217.5	26.5
	- 2024.III улирал	2,099.4	696.3	161.3	130.5	20.3
	- Өөрчлөлт (%)	<u>-5.6</u>	<u>-5.4</u>	<u>+3.4</u>	<u>-40.0</u>	<u>-23.0</u>
Зээлийн хэмжээний нөхцөл* (судалгааны үр дүн)	2024.III улирал	0.15	0	0.06	0.23	0.13

*-Зээлийн хугацаа, хэмжээний нөхцөл (-) утгатай бол нөхцөлийг сулруулсан буюу зээлийн хугацаа уртасч, зээлийн хэмжээ нэмэгдсэнийг илэрхийлнэ. (+) утгатай бол нөхцөлийг чангаруулсан буюу зээлийн хугацаа богиносч, зээлийн хэмжээ буурсныг илэрхийлнэ.

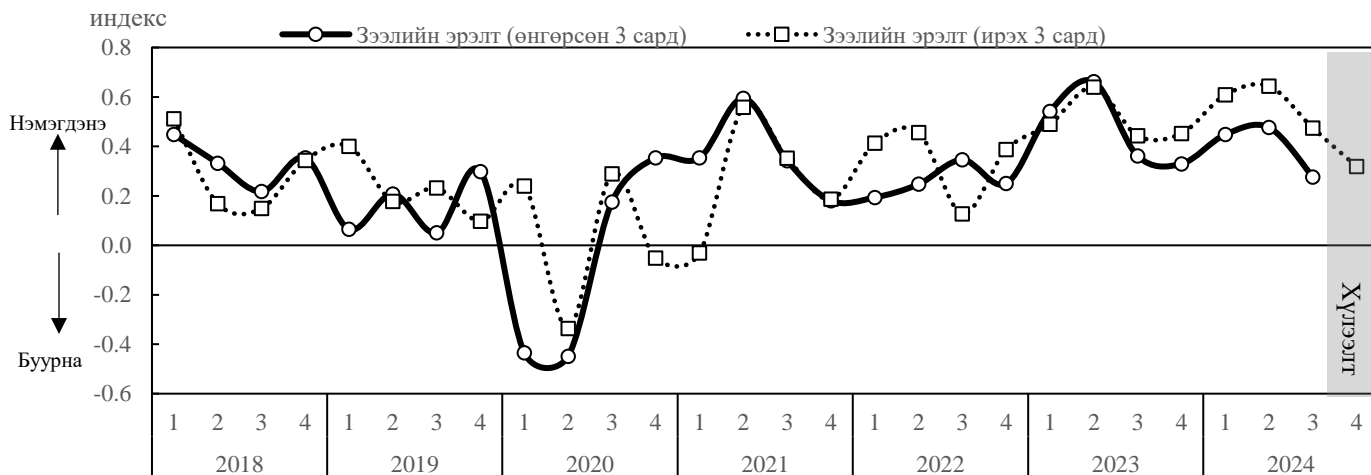

Ш. Зээлийн эрэлт

3.1 Аж ахуйн нэгжийн зээлийн эрэлт

- ААН-ийн зээлийн эрэлт 2020 оны I, II улирлыг эс тооцвол 2018 оноос өнөөг хүртэл өндөр хэвээр байна. 2024 оны III улиралд ААН-ийн зээлийн эрэлт бага зэрэг нэмэгдсэн нь өмнөх улирлын хүлээлттэй нийцтэй гарчээ. Ирэх улиралд ААН-ийн зээлийн эрэлт мөн өндөр хэвээр байх хэдий ч өмнөх улирлын хүлээлтийн утгаас бага зэрэг буурах төлөвтэй байна (Зураг 9).

Зураг 9. ААН-ийн зээлийн эрэлт ба хүлээлт

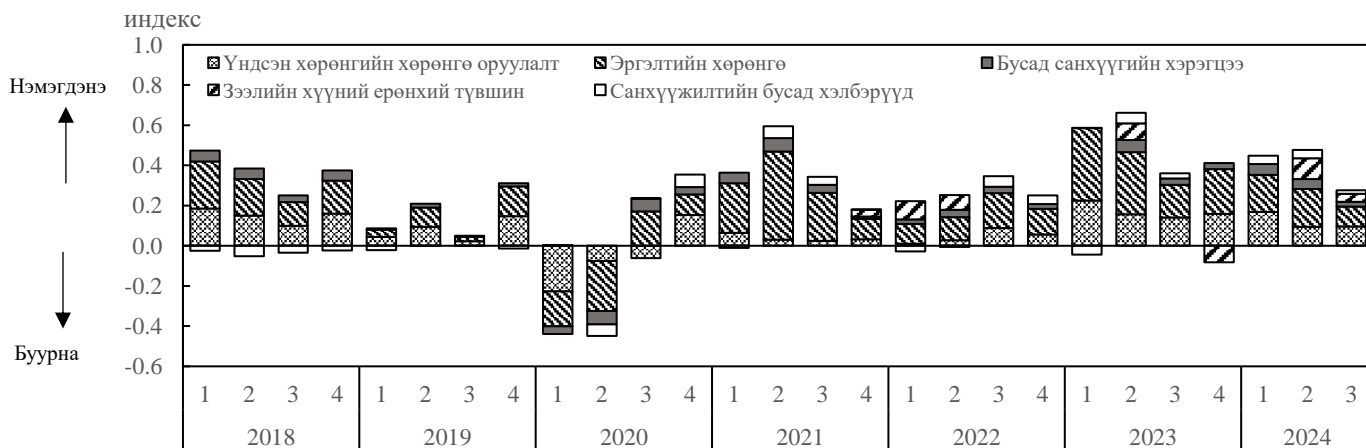
- 2024 оны III улиралд нийт салбаруудын зээлийн эрэлт нэмэгдсэн нь өмнөх улирлын хүлээлттэй нийцтэй гарсан байна. Ялангуяа, уул уурхай, худалдаа, үйлчилгээний салбарын зээлийн эрэлт бусад салбаруудтай харьцуулахад өндөр байжээ. 2024 оны IV улиралд нийт салбаруудын зээлийн эрэлт бага зэрэг нэмэгдэх төлөвтэй байна (Хүснэгт 7).

Хүснэгт 7. ААН-ийн зээлийн эрэлт, салбараар

Хугацаа	Нийт зээл	Хөдөө аж ахуй	Уул уурхай	Боловсруулах үйлдвэр	Барилга	Худалдаа, үйлчилгээ
2024.III улирлын хүлээлт	0.47	0.48	0.17	0.43	0.34	0.50
2024.III улирлын үр дүн	0.28	0.24	0.35	0.25	0.27	0.30
2024.IV улирлын хүлээлт	0.32	0.23	0.22	0.26	0.13	0.43

- 2024 оны III улиралд эргэлтийн болон үндсэн хөрөнгийн хөрөнгө оруулалтын зээлийн хүсэлт нэмэгдсэн нь ААН-ийн зээлийн эрэлт нэмэгдэхэд голлон нөлөөлжээ (Зураг 10).

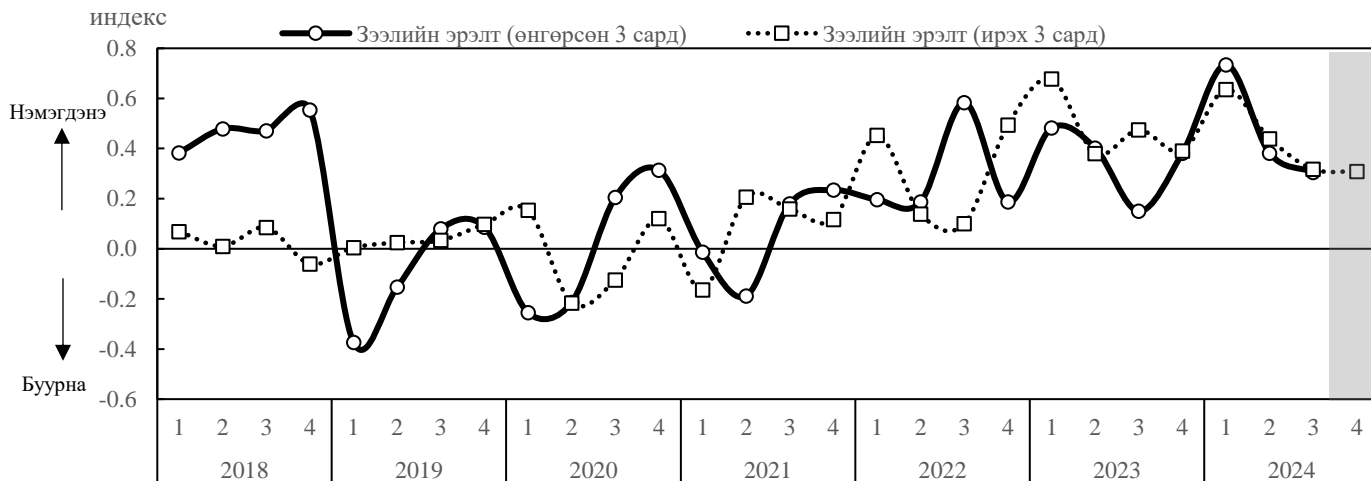
Зураг 10. ААН-ийн зээлийн эрэлтэд нөлөөлөгч хүчин зүйлс

3.2 Иргэдийн зээлийн эрэлт

- Иргэдийн зээлийн эрэлт 2018 оноос хойш нэлээд хэлбэлзэлтэй байсан бол 2021 оны III улирлаас өнөөг хүртэл өндөр хэвээр байна. 2024 оны III улиралд иргэдийн зээлийн эрэлт бага зэрэг нэмэгдсэн нь өмнөх улирлын хүлээлттэй нийцтэй гарсан бөгөөд ирэх улиралд мөн эрэлт бага зэрэг нэмэгдэх хүлээлттэй байна (Зураг 11).

Зураг 11. Иргэдийн зээлийн эрэлт ба хүлээлт

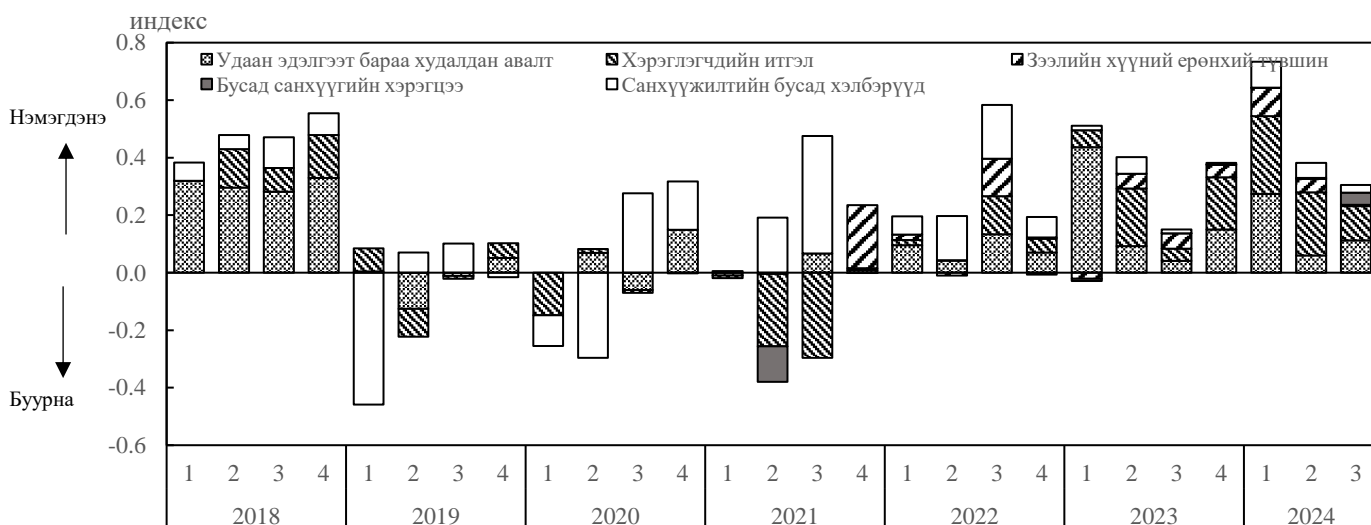
- 2024 оны III улиралд бүх төрлийн зээлийн эрэлт нэмэгдсэн бөгөөд энэ нь өмнөх улирлын хүлээлттэй нийцтэй гарсан байна. 2024 оны IV улиралд бүх төрлийн зээлийн эрэлт мөн бага зэрэг нэмэгдэх төлөвтэй байна (Хүснэгт 8).

Хүснэгт 8. Иргэдийн зээлийн эрэлт, зээлийн төрлөөр

Хугацаа	Нийт зээл	Цалингийн зээл	Тэтгэврийн зээл	Хэрэглээний зээл	Бизнесийн зээл	Малчны зээл	Автомашинны зээл
2024.III улирлын хүлээлт	0.32	0.33	0.27	0.23	0.60	0.22	0.07
2024.III улирлын үр дүн	0.31	0.49	0.32	0.34	0.33	0.23	0.07
2024.IV улирлын хүлээлт	0.31	0.28	0.38	0.34	0.35	0.23	0.36

- 2024 оны III улиралд эдийн засгийн нөхцөл байдлын талаарх хэрэглэгчдийн итгэл нэмэгдэж, удаан эдэлгээт бараа худалдан авах нь ихэссэн нь иргэдийн зээлийн эрэлт нэмэгдэхэд голлох нөлөөг үзүүлжээ (Зураг 12).

Зураг 12. Иргэдийн зээлийн эрэлтэд нөлөөлөгч хүчин зүйлс

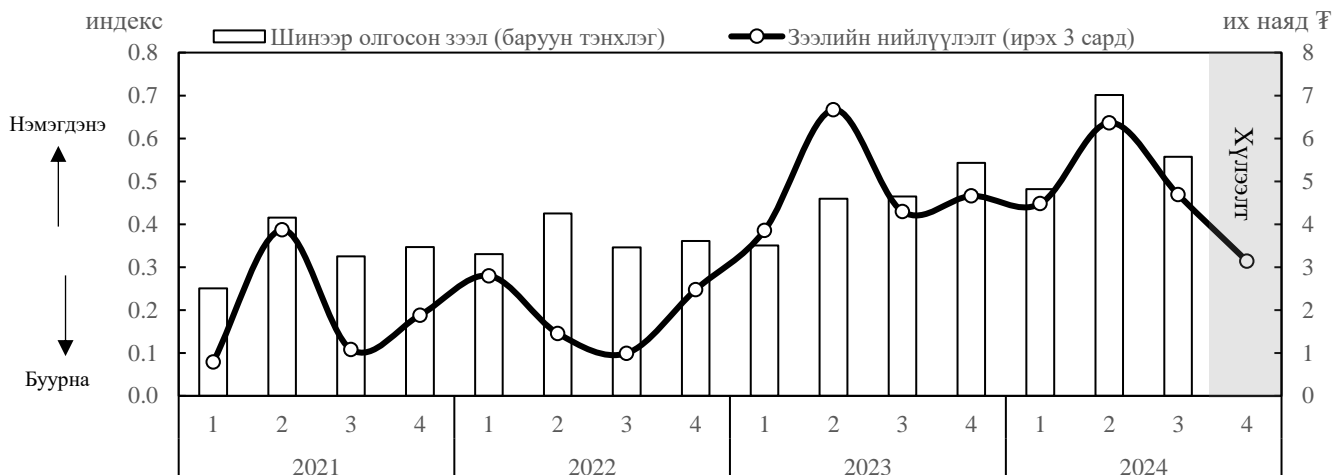

IV. Зээлийн нийлүүлэлт

4.1 Аж ахуйн нэгжийн зээлийн нийлүүлэлт

- Банкууд ААН-ийн зээлийн нийлүүлэлтээ 2021 оноос өнөөг хүртэл нэмэгдүүлэх хандлагатай хэвээр байна. 2024 оны III улиралд ААН-д нийт 5.57 их наяд төгрөгийн зээл шинээр олгосон нь өмнөх улирлаас 20.6%-аар буурсан бол өмнөх оны мөн үеэс 19.9%-аар өссөн үзүүлэлт байлаа. 2024 оны IV улиралд банкууд ААН-д олгох зээлийн нийлүүлэлтээ нэмэгдүүлэх төлөвтэй байна (Зураг 13).

Зураг 13. ААН-ийн зээлийн нийлүүлэлтийн төлөв ба шинээр олгосон зээл

- Банкууд 2024 оны IV улиралд бүх салбарт олгох зээлийн нийлүүлэлтээ нэмэгдүүлэх төлөвтэй байна. Ялангуяа, худалдаа, үйлчилгээний салбарт олгох зээлийн нийлүүлэлтээ бусад салбаруудаас илүүтэй нэмэгдүүлэх хандлагатай байна (Хүснэгт 9).

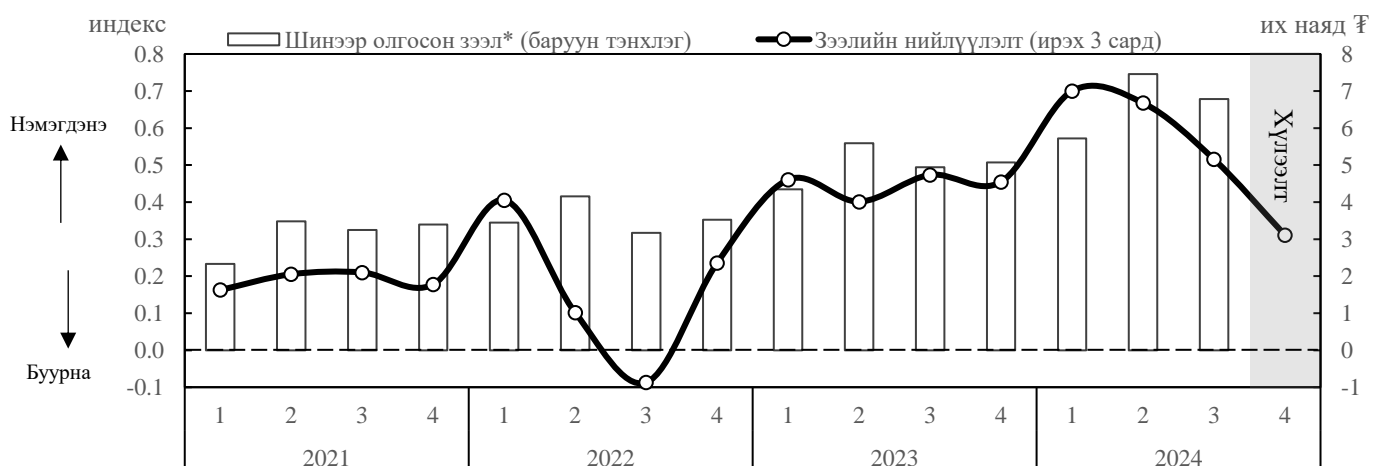
Хүснэгт 9. ААН-ийн зээлийн нийлүүлэлт, салбараар

Хугацаа	Нийт зээл	Хөдөө аж ахуй	Уул уурхай	Боловсруулах үйлдвэр	Барилга	Худалдаа, үйлчилгээ
2024.III улирлын хүлээлт	0.47	0.48	0.32	0.43	0.11	0.59
2024.IV улирлын хүлээлт	0.31	0.24	0.16	0.26	0.33	0.43

4.2 Иргэдийн зээлийн нийлүүлэлт

- Банкууд иргэдийн зээлийн нийлүүлэлтээ 2022 оны III улирлыг эс тооцвол 2021 оноос өнөөг хүртэл нэмэгдүүлэх хандлагатай хэвээр байна. Банкууд 2024 оны III улиралд иргэдэд 6.79 их наяд төгрөгийн зээл шинээр олгосон нь өмнөх улирлаас 9.0%-аар буурчээ. Ирэх 2024 оны IV улиралд банкууд иргэдэд олгох зээлийн нийлүүлэлтээ нэмэгдүүлэх төлөвтэй байна (Зураг 14).

Зураг 14. Иргэдийн зээлийн нийлүүлэлтийн төлөв ба шинээр олгосон зээл

*- Ипотекийн зээлийг эс тооцов.

- Банкууд 2024 оны IV улиралд малчны зээлийн нийлүүлэлтээ хэвээр хадгалж, бусад бүх төрлийн зээлийн нийлүүлэлтээ нэмэгдүүлэх төлөвтэй байна (Хүснэгт 10).

Хүснэгт 10. Иргэдийн зээлийн нийлүүлэлт, зээлийн төрлөөр							
Хугацаа	Нийт зээл	Цалингийн зээл	Тэтгэврийн зээл	Хэрэглээний зээл	Бизнесийн зээл	Малчны зээл	Автомашинны зээл
2024.III улирлын хүлээлт	0.52	0.50	0	0.21	0.33	0.44	0.22
2024.IV улирлын хүлээлт	0.31	0.35	0.38	0.45	0.34	0	0.38

Хавсралт 1. ААН болон иргэдийн зээлийн шалгуурт нөлөөлөгч хүчин зүйлс

Хүснэгт 11. ААН-ийн зээлийн шалгуурт нөлөөлөгч хүчин зүйлс, салбараар (2024.III улирал)						
Хүчин зүйлс	Нийт зээл	Хөдөө аж ахуй	Уул уурхай	Боловсруулах үйлдвэр	Барилга	Худалдаа, үйлчилгээ
Эх үүсвэрийн зардал, боломж						
Эх үүсвэрийн өртөг	0.02	0	0.06	0.01	0.04	0.01
Санхүүжилтийн боломж	-0.14	-0.22	0.06	-0.17	0.04	-0.14
Төлбөр түргэн гүйцэтгэх чадвар	0	0	0	0	0.01	0
Өрсөлдөөн						
Бусад банкуудын өрсөлдөөн	-0.04	0	0	0	0	-0.02
Бусад санхүүгийн байгууллагын өрсөлдөөн	-0.02	0	0	0	0	0
Санхүүгийн захын өрсөлдөөн	-0.02	0	0	0	0	0
Эдийн засгийн байдал						
Эдийн засгийн өсөлт	0	0	0	0	0	0
Инфляц	-0.02	0	0	0	0	0
Валютын ханш	-0.02	0	0	0	0	0
Эрсдэл						
Тухайн салбарын төлөв байдал	-0.15	-0.22	0	0	-0.19	-0.15
Барьцаа хөрөнгийн эрсдэл	0	0	0	0	0	0
Банкны эрсдэл даах чадвар	-0.15	-0.22	0	0	-0.20	-0.15

Хүснэгт 12. Иргэдийн зээлийн шалгуурт нөлөөлөгч хүчин зүйлс, зээлийн төрлөөр (2024.III улирал)							
Хүчин зүйлс	Нийт зээл	Цалин-гийн зээл	Тэтгэв-рийн зээл	Хэрэглээ-ний зээл	Бизнес-ийн зээл	Малчны зээл	Автомашин-ны зээл
Эх үүсвэрийн зардал, боломж							
Эх үүсвэрийн өртөг	0	0.08	0	0	0	0	-0.13
Санхүүжилтийн боломж	-0.01	0.07	0	0	-0.02	0	-0.13
Өрсөлдөөн							
Бусад банкны өрсөлдөөн	-0.28	0.08	0	0	-0.03	-0.23	-0.13
Бусад санхүүгийн байгууллагын өрсөлдөөн	-0.01	0.08	0	0	0	0	-0.13
Эдийн засгийн байдал							
Эдийн засгийн өсөлт	0	0.01	0	0	-0.01	0	0
Инфляц	-0.01	0.03	0	0	0	0	0
Валютын ханш	-0.01	0	0	0	0	0	0
Эрсдэл							
Төлбөрийн чадвар	-0.13	-0.05	0	0.14	0	-0.23	0.08
Барьцаа хөрөнгийн эрсдэл	0	0.01	0	0	0	0	0
Банкны эрсдэл даах чадвар	0	-0.19	0	0	0	-0.23	0

Хавсралт 2. ААН болон иргэдийн зээлийн эрэлтэд нөлөөлөгч хүчин зүйлс

Хүснэгт 13. ААН-ийн зээлийн эрэлтэд нөлөөлөгч хүчин зүйлс, салбараар (2024.III улирал)						
Хүчин зүйлс	Нийт зээл	ХАА	Уул уурхай	Боловсруулах үйлдвэр	Барилга	Худалдаа, үйлчилгээ
Санхүүжилтийн хэрэгцээ						
Үндсэн хөрөнгийн хөрөнгө оруулалт	0.36	0.24	0.35	0.24	0.30	0.29
Эргэлтийн хөрөнгө	0.38	0.24	0.35	0.25	0.30	0.30
Ажиллах хүчин болон тоног төхөөрөмж	0.27	0.22	0.24	0.19	0.21	0.17
Компанийн нэгдэл, бүтцийн өөрчлөлт	0.01	0	0	0	0	0
Зээлийн хүүний ерөнхий түвшин	0.15	0.22	0.05	0.18	0.20	0.16
Өрийн дахин санхүүжилт	0	0	0	0	0	0.01
Бусад санхүүжилтийн хэлбэрүүд						
Дотоод санхүүжилт	0.01	0	0	0	0.01	0.01
Бусад банкуудаас зээлэх	0.15	0.22	0.05	0.18	0.20	0.15
Бусад санхүүгийн байгууллагаас зээлэх	0.15	0.22	0.05	0.18	0.20	0.15
Үнэт цаас, хувьцаа гаргах	0	0	0	0	0	0
Гадаад зах зээлээс санхүүжилт татах	0.01	0	0	0	0.01	0.01

Хүснэгт 14. Иргэдийн зээлийн эрэлтэд нөлөөлөгч хүчин зүйлс, зээлийн төрлөөр (2024.III улирал)							
Хүчин зүйлс	Нийт зээл	Цалингийн зээл	Тэтгэврийн зээл	Хэрэглээний зээл	Бизнесийн зээл	Малчны зээл	Автомашинны зээл
Санхүүжилтийн хэрэгцээ							
Удаан эдэлгээтэй бараа худалдан авалт	0.29	0.10	0	0.24	0.07	0.23	0.18
Хэрэглэгчдийн итгэл	0.31	0.43	0.42	0.33	0.33	0.23	0.37
Зээлийн хүүний ерөнхий түвшин	0.01	0.08	0.04	0.10	0	0	0.06
Өрийн дахин санхүүжилт	0	0.07	0	0	0	0	0
Үнэт цаас худалдан авалт	0.22	0	0	0	0	0	0
Бусад санхүүжилтийн хэлбэрүүд							
Өрхийн хуримтлал	0.01	0.10	0.04	0.10	0	0	0.18
Бусад банкуудаас зээлэх	0.20	0.09	0.00	-0.03	0.26	0.23	0
Санхүүжилтийн бусад эх үүсвэр	0	0	0	0	0	0	0